

Sygn. akt IV U 831/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2014r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 24 listopada 2014r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania M. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 26 sierpnia 2014r. znak: (...)

o emeryturę

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy M. D. prawo do emerytury od dnia (...) 2014r.;

II. stwierdza, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 831/14

UZASADNIENIE

Skarżący M. D. wniósł wniosek o odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 26 sierpnia 2014r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury. Skarżący podniósł, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych w (...) Fabryce (...) w E. (dalej: (...)).

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, wskazując na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013r. poz. 1440 ze zmianami; dalej: ustawa emerytalna) oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zmianami; dalej: rozporządzenie RM z 1983r.). Podniesiono, że wprawdzie wnioskodawca osiągnął wiek emerytalny i nie jest członkiem OFE oraz udowodnił wymagany okres ubezpieczenia przed 1 stycznia 1999r., wynoszący 25 lat, nie udowodnił jednak 15 lat pracy w warunkach szczególnych do tej samej daty. Za pracę taką organ rentowy nie uznał pracy w (...), gdyż zajmowane przez wnioskodawcę stanowiska nie uprawniają do emerytury z art. 184 ustawy emerytalnej. Za pracę w warunkach szczególnych nie uznano też pracy w okresie od dnia 24 sierpnia 1995r. do dnia 31 grudnia 1998r. w Zakładzie Usług Budowlanych (...) w E., gdyż na podstawie dokumentów nie można jednoznacznie ustalić rodzaju świadczonej pracy, przy czym w świadectwie pracy stwierdzono wprost, że skarżący nie wykonywał w tym okresie pracy w warunkach szczególnych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) 2014r. ukończył 60 lat.

W okresie od dnia grudnia 1969r. do dnia lutego 1971r. pracował jako uczeń w Zakładzie Usług (...), przy czym do ubezpieczenia społecznego był zgłoszony w dniach od 2 grudnia 1969r. do 31 października 1971r. W okresie od dnia 10 października 1972r. do dnia 27 grudnia 1972r. wnioskodawca był pracownikiem fizycznym w Zakładach im. (...) w E..

(bezsporne, ponadto zaświadczenia i świadectwo pracy k.5, 14 i 15 akt ZUS dot. kapitału początkowego)

Następnie, tj. od dnia 11 lipca 1973r. do dnia 29 czerwca 1989r., ubezpieczony pracował w (...) na stanowiskach kolejno ślusarza przy usługach dla ludności, a następnie przy produkcji kotłów na stanowiskach szlifierza-wybijacza form i oczyszczacza rdzeni (nie później, niż od dnia 1 stycznia 1974r.), ślusarza, którego praca polegała na cięciu blach, początkowo przy pomocy gilotyn, a nie później niż od dnia 7 stycznia 1980r. – przy wykorzystaniu wycinania gazowego oraz od dnia 11 listopada 1988r. na stanowisku spawacza. Należy zaznaczyć, że w dniach od 26 czerwca do 15 lipca 1987r. skarżący na zalecenie lekarza został przeniesiony do lżejszej pracy, której charakteru nie dało się ustalić.

(dowód: świadectwo pracy k.16 akt ZUS dot. kapitału początkowego, dokumenty w aktach osobowych wnioskodawcy koperta k.35, w szczególności angaże, badania lekarskie, potwierdzenie odbycia szkolenia, książka spawacza okazana na rozprawie – kopia w aktach osobowych koperta k.29, zeznania świadków A. S. i R. W. z rozprawy w dniu 24 listopada 2014r. oraz zeznania skarżącego w związku z jego wyjaśnieniami z tej samej rozprawy)

W okresie od dnia 5 lipca 1989r. do dnia 31 października 1989r. skarżący był pracownikiem Zakładu Budowlanego (...). Następnie od dnia 1 listopada 1989r. do dnia 31 maja 1990r. prowadził działalność gospodarczą.

(bezsporne, ponadto umowa o pracę, świadectwo pracy i poświadczenie ubezpieczenia k.17, 18 i 23 akt ZUS dot. kapitału początkowego)

W okresie od dnia 10 lipca 1990r. do dnia 31 lipca 1992r. wnioskodawca pracował jako zbrojarz (do dnia 3 października 1990r. i zbrojarz-ślusarz w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) w E. i Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym (...) w E.. Praca polegała na przygotowywaniu zbrojeń stropów, w tym przez zgrzewanie.

(dowód: świadectwa pracy k.25 i 26 kat ZUS dot. kapitału początkowego, zeznania skarżącego z rozprawy w dniu 24 listopada 2014r. w związku z jego wyjaśnieniami z tej samej rozprawy)

W okresach od dnia 6 sierpnia 1992r. do dnia 5 sierpnia 1993r., od dnia 9 lutego 1994r. do dnia 8 lutego 1995r. i od dnia 8 sierpnia 1995r. do dnia 23 sierpnia 1995r. skarżący pobierał zasiłek dla bezrobotnych. W okresach od dnia 7 sierpnia 1993r. do dnia 7 lutego 1994r. i od dnia 9 lutego 1995r. do dnia 7 sierpnia 1995r. wnioskodawca był osobą współpracującą w działalności gospodarczej żony.

(bezsporne, ponadto zaświadczenia PUP i potwierdzenia ubezpieczenia k.28-34 akt ZUS dot. kapitału początkowego)

W okresie od dnia 24 sierpnia 1995r. do dnia 16 marca 2000r. ubezpieczony pracował jako spawacz w Zakładzie Usług Budowlanych (...) w E.. Zajmował się spawaniem zbrojeń i rur.

(dowód: świadectwo pracy k.8 akt emerytalnych ZUS, zeznania skarżącego z rozprawy w dniu 24 listopada 2014r. w związku z jego wyjaśnieniami z tej samej rozprawy)

Wnioskodawca nie miał innych okresów ubezpieczenia przed 1999r. We wszystkich wskazanych okresach był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy.

(bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie skarżącego zasługiwało na uwzględnienie w świetle okoliczności ustalonych w toku procesu.

W pierwszym rzędzie należy wyjaśnić, że stan faktyczny sprawy w znacznej części stał się bezsporny po przeprowadzeniu postępowania dowodowego. W szczególności pozwany nie kwestionował, że skarżący pracował w warunkach szczególnych w (...) od dnia 7 stycznia 1980r. (na stanowiskach przepalacza gazowego i spawacza). Obliczony w ten sposób bezsporny okres pracy w warunkach szczególnych to 9 lat, 5 m-cy i 3 dni. Obliczenie to nie uwzględnia okresu przeniesienia na nieznanne stanowisko do lżejszej pracy w dniach od 26 czerwca do 15 lipca 1987r.

Aby wobec tego omówić tylko te okoliczności sporne, które były istotne dla rozstrzygnięcia, w pierwszej kolejności należy przedstawić mające zastosowanie w sprawie przepisy prawa materialnego.

Z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia §4 rozporządzenia RM z 1983r. pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Skarżący niewątpliwie spełnia kryterium wymaganego okresu 25 lat ubezpieczenia, skończył 60 lat i nie twierdzi się, aby był członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Kwestią sporną była okoliczność wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach w czasie zatrudnienia przede wszystkim w (...). Trzeba wyjaśnić, że wprawdzie skarżący nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, a zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia RM z 1983r. okresy pracy m.in. w takich warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w odpowiednim świadectwie, jednak świadectwo takie bądź jego brak nie jest jednak bezwzględnie przesłanką ani do zaliczenia, ani do niezaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie okresów pracy w warunkach szczególnych także w oparciu o inne dowody niż świadectwo z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik go nie posiada, bądź przedkłada świadectwo nieodpowiadające określonej w przepisie formie.

Skoro art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych, to trzeba też wyjaśnić, że obowiązujące w tym zakresie i przywoływane już kilkakrotnie rozporządzenie RM z 1983r. wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Wprawdzie wobec tego za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 53 ust. 2 tej samej ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. i tożsama regulacja w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej), jednak jednocześnie tylko tych pracowników, którzy wykonują rodzaj prac lub zajmują stanowiska pracy określone w przywołanym wyżej rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983r. W wykazie A, stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia, w dziale XIV. „Prace różne” wymienia się pod poz. 12. prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorym, a więc prace ściśle odpowiadające

zatrudnieniu wnioskodawcy w (...), nie tylko zresztą w ostatecznie bezspornym okresie od dnia 7 stycznia 1989r., ale i w okresie od dnia 24 sierpnia 1995r. do dnia 16 marca 2000r. (praca w Zakładzie Usług Budowlanych (...) w E.), o czym w dalszej części uzasadnienia.

Nie ma też jednak wątpliwości, że w (...), w szczególności w początkowym okresie zatrudnienia wnioskodawcy (lata 70' XXw.), nie przywiązywano istotnej wagi do zgodnego z rzeczywistością określania stanowisk poszczególnych pracowników. Dowodzą tego nie tylko zeznania świadków, ale i angaże wystawiane od 1974r., w tym angaż ze skutkiem od dnia 1 stycznia 1974r. z którego można wnosić, że nie później niż od tej daty wnioskodawca był szlifierzem-wybijaczem form i oczyszczaczem rdzeni (w odlewni), a następnie – zanim został skierowany do pracy przy wycinaniu gazowym – był jeszcze krojczym metali, przy czym początkowo stanowisko to określano jako stanowisko ślusarza. Warto zaznaczyć, że do takich samych wniosków doprowadziło postępowanie w sprawie świadka A. S. (sprawa IV U 107/13 tut. Sądu). W ocenie Sądu wskazuje to jednoznacznie, że nie tylko od dnia 7 stycznia 1980r., ale już nie później niż od dnia 1 stycznia 1974r. wnioskodawca wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Odnośnie pracy w odlewni była to praca z działu III. „W hutnictwie i przemyśle metalowym” załącznika rozporządzenia RM z 1983r., poz. 23 – wybijanie, oczyszczanie i wykańczanie odlewów, odnośnie stanowiska krojczego metali – z tego samego działu poz. 45 Obsługa agregatów do walcowania, tłoczenia i ciągnięcia wraz z urządzeniami pomocniczymi i wykańczającymi. Dodatkowo można wskazać, że w przepisach resortowych, wydanych w oparciu o §1 ust. 2 rozporządzenia RM z 1983r., w niniejszej sprawie zarządzeniu Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985r. (Dz.Urz. Min. Hutn. i Przem. Masz. Nr 1-3, poz. 1) wymieniono w poz. 23 stanowiska oczyszczacza odlewów oraz wybijacza odlewów, form i rdzeni (punkty 2 i 8), zaś w poz. 45 – stanowisko krojczego metali (pkt 6; por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 kwietnia 2014r. w sprawie III AUa 1285/13). W ten sposób okres pracy wnioskodawcy

w warunkach szczególnych ulega wydłużeniu o 6 lat i 6 dni, co łącznie z okresem ostatecznie bezspornym daje 15 lat, 5 m-cy i 6 dni. Warto zaznaczyć, że staż ten przekraczałby 15 lat nawet wówczas, gdyby przyjął, że skarżący pracę przy odlewach wykonywał dopiero od kwietnia 1974r., tj. w okresie, który w związku z powrotem z wojska mógł potwierdzić świadek A. S..

Trzeba też wobec tego zaznaczyć, że nie ujawniły się w ocenie Sądu takie okoliczności, które mogłyby wskazywać na konieczność odmowy przyznania waloru wiarygodności zarówno zeznaniom świadków, jak i wnioskodawcy. Zeznania były spójne, logiczne, zostały złożone spontanicznie.

W świetle powyższych rozważań już tylko informacyjnie wystarczy wskazać, że także okres pracy w Zakładzie Usług Budowlanych (...) od dnia 24 sierpnia 1995r. do dnia 31 grudnia 1998r. był pracą w warunkach szczególnych. Jak wyjaśniono wyżej, nie to ma przesądzające znaczenie, aby ubezpieczony legitymował się odpowiednim świadectwem pracy. Istotny jest rzeczywisty charakter pracy, a ta – co wynika z zeznań ubezpieczonego – polegała w istocie na spawaniu zbrojeń i rur. Warto zaznaczyć, że świadectwo pracy z adnotacją o wykonywaniu lub niewykonywaniu pracy w warunkach szczególnych zawiera element oceny prawnej, dokonywanej przez pracodawcę przy takim a nie innym zakwalifikowaniu pracy byłego pracownika. Niejednokrotnie pracodawcy dokonują wadliwej oceny prawnej w tej kwestii, i tak też było w rozpatrywanej sprawie.

Podobna konkluzja dotyczy pracy zbrojarza i zbrojarza-ślusarza w okresie od dnia 10 lipca 1990r. do dnia 31 lipca 1992r. w Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) w E. i Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym (...) w E.. W ocenie Sądu stanowisko wnioskodawcy w drugim z tych zakładów (zbrojarz-ślusarz) tylko dlatego tak zostało nazwane, że skarżący wykonywał tam zbrojenia nie w sposób tradycyjny, tj. przez wiązanie, a przez zgrzewanie. Nie ma to jednak znaczenia, gdyż praca zbrojarza jest pracą w warunkach szczególnych niezależnie od sposobu wykonywania zbrojenia. Wynika to stąd, że została umieszczona w wykazie załączonym do rozporządzenia RM z 1983r. w dziale V. „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych” pod poz. 4.

Udowodnienie przez wnioskodawcę na etapie postępowania sądowego, że zachodzą wszystkie przesłanki przyznania mu wnioskowanej emerytury, skutkowało po pierwsze zmianą zaskarżonej decyzji na podstawie art. 477¹⁴§2 kpc i przyznaniem prawa do tejże emerytury od dnia ukończenia 60. roku życia, tj. od dnia (...) 2014r., oraz stwierdzeniem

na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.